OUDHEIDKUNDIGE NASPORINGEN IN ORISSA.

DOOR H. KERN.

De oudheden van Orissa hebben tot voor korten tijd niet de aandacht getrokken die zij verdienen. Dit kan men nu niet meer zeggen nadat een Bengaalsch geleerde, Babu Nagendranāth Vasu, de uitkomsten van zijn ijverig oudheidkundig onderzoek heeft bekend gemaakt in een statig boekdeel, getiteld: *The Archaeological Survey of Mayūrabhanja*. Vol. I¹

Uit de voorrede van den Schrijver, gedagteekend 4 Januari 1911, vernemen wij dat hij achttien jaar geleden in 't bezit kwam van ettelijke koperplaat-oorkonden, alsook van afprenten van een aantal inscripties uit Orissa, waaruit hij de overtuiging putte dat de heerschende voorstellingen omtrent de oudheden en geschiedenis van 't land in menig opzicht onjuist waren. Dit leidde hem tot het besluit, een wetenschappelijk onderzoek in 't land zelve in te stellen. Vooral van de ondersteuning die hij van 't Hoofd van Majūrabhañja mocht ondervinden, was het te danken dat hij met vrucht werkzaam kon wezen. In 1907 werd hij door bedoeld Hoofd belast met de leiding van 't oudheidkundig onderzoek, hetgeen hem in de gelegenheid stelde om verschillende gedeelten van genoemde landstreek te bereizen.

Het voor ons liggende boekdeel bevat vooreerst een Inleiding van 263 bladzijden met platen; voorts Verslagen van de oudheden met platen, 122 bladzijden; eindelijk een Appendix, behelzende fotografieën benevens transcriptie van koperplaten, van blz. 129 tot 160. Een Index besluit het geheel.

De inleiding bestaat in hoofdzaak uit een geschiedkundig overzicht van de verschillende godsdienststelsels welke naast of na elkaar een tijd van bloei of verval in Orissa gehad hebben.

¹ Published by the Mayūrabhanja State.

Voor al van belang is hetgeen de Schrijver bij zijne nasporingen ontdekt heeft aangaande het voortbestaan van zekere vormen van Buddhisme sedert het begin der 16de eeuw. Het was niet onbekend dat tot laat in de 15de eeuw de vervolgde Buddhisten een toevlucht vonden in Orissa, welks heerscher Mukunda Deva (Dharmarāja) een ijverig aanhanger der heilleer was. Geheel nieuw, ten minste voor den schrijver dezer regelen, is wat wij leeren omtrent de Crypto-Buddhisten in Orissa gedurende de 16de en 17de eeuw (pp. CCVII, vgg.) Met aanhalingen uit het gedicht *Īūnya-Saṁhitā* van Acyuta toont hij aan dat deze dichter onder den schijn van een Viṣṇuïet in werkelijkheid Buddhist was. «Het is wenschelijk in 't Kali-yuga dat de volgelingen van Buddha zich vermommen», heet het bij hem. Ook bij andere dichters uit de 16de eeuw vindt men dergelijke uitingen.

In 't begin der 17de eeuw bezocht de Tibetaansche pelgrim Buddhagupta Tathāgatanātha verschillende streken van Indië. Hij vond o. a. te Haribhañja, de toenmalige hoofdstad van Mayūrabhañja, een groote menigte van mannelijke en vrouwelijke belijders van 't Buddhisme.

Zekere Manohara-dāsa verklaarde, nu ongeveer honderd jaar geleden, dat «Arjuna-Buddha de Jīva (individueele ziel) is, en Kṛṣṇa de Parama (universeele ziel).» Dit is een voorbeeld van schijn-buddhisme, of wil men van syncretisme, dat herinnert aan de vermenging van Mahāyānistische en Brahmanistische voorstellingen zooals wij in 't middeleeuwsche Java aantreffen.

In 1875 ontstond een nieuwe sekte onder den naam van Mahimā-Dharma ten tijde der regeering van Divya-siṁha, vorst van Puri. De verkondiger der nieuwe leer, Bhīma Bhoi, heet als geloofsprediker opgetreden te zijn op aanmaning van den Buddha zelve, die hem in zichtbare gestalte verscheen en toesprak. Het geloof dat de Buddha zich herhaaldelijk incarneert wanneer het in 't belang der menschheid is — natuurlijk in navolging van Viṣṇu's Avatāra's — is wel is waar volstrekt in strijd met de oudbuddhistische, rechtzinnige leer, maar reeds ingeslopen in 't oude Mahāyāna.

De bijzonderheden welke de Schrijver meedeelt over de geschriften van den Mahimādharmā, over Bhīma Bhoi, die nu tien jaar geleden overleden is, over 't monnikenleven, zijn alleszins merkwaardig. Opmerking verdient nog dat de Mahimā-

dharmins 't vaste vertrouwen koesteren dat de Buddha zich nog eens zal openbaren in den vorm van een menschelijk wezen.

Het geheele hoofdstuk waarin ons 't kwijnend voortbestaan van een soort Buddhisme in Orissa geschilderd wordt, en daarna de herleving ervan in de laatste helft der 19de eeuw, is ook afzonderlijk uitgegeven onder den titel *The modern Buddhism and its followers in Orissa by Nagendra náth Vasu*, opgedragen aan den «Maharaja Sri-Ramachandra Bhanja Deo feudatory Chief of Mayūrabhanja», en voorzien van een *Introduction to Modern Buddhism in Bengal*, door Mahāmahopādhyāya Hara-prasād Shāstri. Beide Bengaalsche geleerden hebben ten volle aanspraak op onze dankbaarheid voor 't vele nieuwe en wetenswaardige dat zij ons mededeelen, vooral als bijdrage tot de geschiedenis der toenemende verbastering van 't oorspronkelijke Buddhisme in Indië.

De goed uitgevoerde talrijke illustraties die 't eerste gedeelte der Inleiding (p. XV tot CI) versieren, vertoonen een groote verscheidenheid van Brahmanistische godenbeelden, Jainistische heiligen (Arhats of Tirthankara's), eenige voorstellingen van den Buddha in verschillende tijdperken zijns levens, veel Dhyāni-buddha's, hun Çakti's en andere Tantrische mythologische figuren. Bij elk beeld geeft de Schrijver een beschrijving van hun kenmerken en karakter met de vereischte uitvoerigheid.

Tot de voornaamste beelden uit het Brahmanistisch Pantheon, behooren die van Sūrya, Agni, Yama, Škanda, Gaṇeça, Brahma, Hara-Gauri, Ajaikapād, Vāsudeva, Lakṣmī-Nārāyaṇa, Garuḍa en Viṣṇu in zijn Varāhavatāra.

Ten bewijze dat het Jainisme eenmaal zijne aanhangers in Orissa gehad heeft, strekken eenige ontdekte beelden van heiligen. Het was trouwens bekend dat in het aangrenzende Kālīṅga het Jainisme een tijd van grooten bloei gehad heeft. Op drie platen vinden wij afbeeldingen van Pārçvanātha, den 23^{en} Arhat. Voorts is er een beeld van Mahāvīra, den laatste der 24 Arhats, die bekend staat als de stichter van 't Jainisme in het tegenwoordig wereldtijdperk. Uit de naaktheid der figuren blijkt dat de vereerders behoorden tot de sekte der Digambara's of naakte monniken, trouwens de oudste sekte.

Onvergelijkelijk talrijker dan de Jainistische beelden zijn de Buddhistische, inzonderheid uit den kring van 't Mahāyānisme en Tantrisme, hetgeen onbetwistbaar bewijst dat genoemde

vormen van Buddhisme zich in de bijzondere gunst der bevolking mochten verheugen

Intuschen hadden ook de Hindoesche Çākta's hun aanhangers. Merkwaardig zijn drie op verschillende plaatsen ontdekte afbeeldingen van 't kind Buddha op den schoot zijner pleegmoeder Prajāpati Gautamī. Dan is er nog een voorstelling van den Bodhisattva in Yoga.

Zeer groot is 't aantal van figuren uit de Mahāyānistische of Tantrische mythologie. Daaronder zijn eenige Lokeçvara's (al. Avalokiteçvara, Padmapāṇi), o. a. een met vier armen. Het ontbreekt ook niet aan beelden van de hoogvereerde Tārā of wel Tārā's, want men onderscheidt Tārā's van verschillende kleur. De voornaamste echter is Arya-Tārā, die beschouwd wordt als de Çakti of vrouwelijke wederhelft van Lokeçvara.¹ Er is ook een beeld van Mañjuçrī. Als een vorm van Tārā wordt beschreven de godin Kurukullā.

Ook de wezens die door de Çākta's vereerd worden behooren de godinnen Cāmuṇḍā, Vārāhī, Nārasimhī, Mahiṣamardini, Pāça-caṇḍī. Om niet te uitvoerig te worden, verwijzen we den lezer naar de daarvan gegeven afbeeldingen met den toelichtenden tekst.

In 't op de Inleiding volgende oudheidkundig verslag wordt een beschrijving gegeven van 45 plaatsen waarover 't onderzoek zich uitstreckte, met vermelding van de daar aangetroffen bouwvallen en andere overblijfselen der oudheid, verduidelijkt door platen en platte gronden. De ontdekte beeldwerken zijn in de Inleiding gereproduceerd. De menigvuldige geschiedkundige aantekeningen waarvan de plaatsbeschrijving vergezeld gaat, verhoogen in niet geringe mate de waarde van 't verslag, vooral omdat de gegevens grootendeels geput zijn uit weinig toegankelijke bronnen.

De inhoud van 't verslag is zóó rijk aan allerlei bijzonderheden, dat ik liever dan een dorre opsomming te geven van merkwaardige monumenten, den lezer naar 't boek zelve verwijs. Ik veroorloof mij slechts ééne uitzondering, namelijk een door den Schrijver bij gelegenheid zijner beschrijving van Balasore vermeld feit. Op blz. 102 lezen we: «The old Dutch cemetery

¹ Natuurlijk is zij oorspronkelijk niets anders dan een vermomde Durgā. Tārā is bekend als een der namen van Dākṣāyaṇī of Durgā.

of Balasore is another place of interest. At the time when this was a Dutch settlement many notable Dutch factors or officials were interred here.» Wij mogen den Schrijver dankbaar wezen dat hij ons herinnerd heeft aan een, als ik mij niet vergis, hier te lande volkomen vergeten feit.

In 't Aanhangsel zijn acht koperplaatinscripties in oorspronkelijk schrift en Nāgarī-transcriptie opgenomen. Vijf van die acht bevatten schenkingen van heerschers van Bhañja, twee van de Tuṅga —, en één van de Ćulkika-familie. Vier van die vijf oorkonden zijn indertijd reeds uitgegeven in 't Journal of the Asiatic Society of Bengal, maar de vier overige zien voor 't eerst het licht in voorliggend werk.

Met de uitgave van zijn hoogst verdienstelijk werk dat ook uiterlijk goed verzorgd is, heeft de Schrijver de studie der Indische oudheidkunde verrijkt met een belangrijk hoofdstuk. Het is nauwelijks noodig op te merken dat het ook nuttig vergelijkingsmateriaal bevat, althans ten opzichte der iconografie, voor de studie van 't Hinduïsme op Java.